

Pengarna som gick upp i rök

Om skattebrotten
som kostat staten
en halv miljard kronor

Svensk Servicehandel & Fast Food

Om Svensk Servicehandel & Fast Food

Svensk Servicehandel & Fast Food är en branschorganisation och en ideell förening. Vi ägs av våra medlemmar. I över 100 år har vi arbetat med näringspolitiska frågor, branschfrågor och medlemsförmåner för branschens och den enskilde handlarens bästa. Servicehandeln omsätter cirka 30 miljarder årligen exklusive fast food, och består av cirka 10 000 företag varav ungefär 5 000 säljer tobak.

Kontakt:

Svensk Servicehandel & Fast Food, Box 92073, 120 07 Stockholm

Tfn: 08 505 970 30

www.svenskservicehandel.se

2013-04-03

Inledning

Förra sommaren (2012) publicerade Helsingborgs Dagblad (HD) en stor kartläggning av en ny form av skattebrott som tagit över en stor del av cigarettsmugglingen så som vi tidigare känt den. Kartläggningen visade att en stor andel av de illegala cigaretter som sålts i Sverige under flera år inte smugglats in, utan de hade köps in helt lagligt av svenska tobaksgrossister. Trots att de lagligt förts in i landet blev resultatet att den svenska staten gick miste om över en halv miljard kronor, enligt HD:s kartläggning. I och med att man som tobaksgrossist i Sverige inte måste betala punktskatt på cigaretter innan man säljer dem, utan får göra det i efterhand, har detta varit möjligt.

Att dessa omständigheter gör att småföretagarna och butiksägarna, Svensk Servicehandel & Fast Foods (SSFF) medlemmar, har en närmast omöjlig konkurrenssituation att förhålla sig till på en legal marknad när den illegala marknaden blir allt större och sämre kontrollerad, behöver med denna bakgrund inte understrykas.

Hur har den här utvecklingen varit möjlig och vad måste göras för att stoppa den? Vad måste göras för att säkerställa att företagare som följer lagen inte straffas, och att skattepengarna hamnar där de ska, hos den svenska staten som har mandat att fördela dem korrekt, och inte i någon annans ficka?

Brotten

”Fördelen med detta projekt är att man inte smugglar in cigaretter.

Alla varor förs in lagligt och är märkta med korrekt varningstext.

Cigaretterna är således helt lagliga. Brottet består i att tobaksskatten och momsens inte redovisas samt att bokföring saknas.”

Citatet är hämtat från ett dokument som Göteborgspolisen hittade vid genomsökningen av en bil tillhörande en känd ekobrottsling, detta redan 2005. Fullt lagliga bolag, som godkänts som grossister av Skatteverket, sätts alltså upp i syfte att importera cigaretter från olika delar av världen till Sverige. Cigaretter som förs in i Sverige beskattas inte vid själva införseln, utan när de säljs vidare. När väl varorna ska deklarerars hos Skatteverket är i vissa fall både varorna och bolagens ägare, de som importerat cigaretterna, försvunna.

När polisen hittade dokumentet 2005 hade man aldrig tidigare sett den här typen av skattebrott kopplade till tobaksskatt i Sverige. Man hade faktiskt inte sett det i något annat land heller. Det dröjde inte mer än några år förrän flera aktörer kunde spåras och misstänkas för den typ av brott som beskrevs i dokumentet.

Genom att använda den tidsfrist som finns mellan införsel av cigaretter i Sverige och när företaget som fört in cigaretterna måste betala skatten till staten kunde aktörerna lura till sig mångmiljonbelopp.

Tidsfristen är normalt 72 dagar, och så länge man lyckades genomföra hela sin plan på dessa dagar "åkte man inte dit". Vad som kvarstod när Skattemyndigheten började undra var skatteinbetalningen var, var bolag med enorma skatteskulder, tomma varulager, obefintlig bokföring och huvudmän/bulvaner som var spårlöst försvunna.

Att spåra vart cigaretterna tar vägen är i dag omöjligt. Det går inte, varken för en myndighet eller för allmänheten, att se skillnad på olagliga och lagliga cigaretter när de väl kommit ut i handeln.

I och med att paketen är försedda med svensk varningstext och alla övriga attribut som visar på att produkten är laglig är det helt omöjligt, för såväl handlaren som köper in paketen som kunden som köper den, att säkerställa att det rör sig om en laglig skattad produkt.

När HD publicerade sin granskning, sommaren 2012, var läget i Sverige följande:

- 56 företag var godkända som upplagshavare för tobak av Skatteverket.
- Minst 12 av dessa företag hade visat sig lura staten på pengar, tillsammans rörde det sig om mångmiljonbelopp.
- När HD gick igenom samtliga skönstaxeringsbeslut och omprövningsbeslut som Skatteverket tagit rörande tobaksskatt under åren 2009 – 2011 fann de att företagen låtit bli att betala skatt för närmare 400 miljoner cigaretter. Skatten på dessa cigaretter uppgick till en halv miljard kronor. Skatte-tillägget för att ha underlåtit att betala beräknas till ytterligare 100 miljoner kronor.

Vad som gör brotten lockande

Det finns en rad olyckligt sammanhängande faktorer som gjort just den här typen av brott extra intressanta för ekobrottslingarna:

- Införseln av tobaken är helt laglig. Så länge det finns ett registrerat skatteupplag får tobaken föras in lagligt i Sverige. Till skillnad från smugglarna har ekobrottslingarna alltså inga problem med Tullen.
- Möjligheten att göra extremt stora vinster givet dagens punktskatt på 1,40 kronor per cigarett och ett inköpspris hos tillverkarna på ibland ner mot 2 kronor per paket för lågpriscigaretter.
- Risken att åka fast är liten, i de fall som så skett har det oftast rört sig om bulvaner.
- Jämfört med narkotikahandel, som är det enda jämförbara för att komma upp i sådana här vinstbelopp, är straffen extremt låga. De senaste åren har bara en handfull personer dömts till mer än 2 års fängelse för brott av den här typen.

Hur är det möjligt?

Trendbrottet kom 2011. Tullen beslagtogs då sammanlagt 18 miljoner insmugglade cigaretter, att jämföra med 2010 då antalet var hela 76 miljoner. Skattebrotten av den natur som hittills beskrivits har dock sedan trendbrottet rörande den klassiska smuglingen gått åt helt andra hållet, de har ökat lavinartat. Göteborgspolisen fann den första planen på hur de här skattebrotten kunde genomföras redan 2005, alltså har myndigheterna haft kännedom om dess existens sedan dess.

De första uppmärksammade brotten som genomfördes enligt planen som man fann 2005 genomfördes 2007, och sedan dess har de skett med systematik. Ändå har ingen lagändring skett eller någon annan åtgärd vidtagits.

Den här sortens upplägg är, om man ser sig om i övriga EU och världen, unikt för Sverige. Hur är det möjligt? Det finns flera förklaringar, som i vissa fall hänger ihop:

- Inom EU är Sverige ett av få länder som *både* saknat ett övervakningssystem för inrikestransporter av tobak *och* skattemärkning av tobak. I en promemoria från Finansdepartementet från den 27 mars 2013 föreslås dock att det elektroniska övervakningssystemet Excise Movement Control System (EMCS) ska införas även på transporter inom Sverige. De nya reglerna kommer i så fall att gälla från den 1 april 2014.
- Det är, på grund av att det saknas skattemärkning på tobak i Sverige, helt omöjligt att skilja laglig, skattad tobak från obeskattad illegal sådan när den väl kommit ut på marknaden. Både för myndigheterna, polisen, handlarna och konsumenterna.
- I Sverige betalar tobaksgrossisterna punktskatt i efterhand. I merparten av de övriga EU-länderna skattar grossisterna tobaken innan den säljs till handeln.
- Det är mycket svårt för svenska myndigheter att få möjlighet att kontrollera ett grossistlager om inte misstanke om brott föreligger.
- Det finns i dag inget fast pris på försäljning av tobak. Oseriösa handlare kan alltså sälja illegala, obeskattade cigaretter till en bråkdel av det pris som en seriös handlare tar ut.

Varför lyssnar inte regeringen på Skatteverket, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten?

Efter hårda påtryckningar från Skatteverket, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten, tre av Sveriges tyngsta myndigheter, har frågan om införande av EMCS inom Sverige nyligen tagits upp. I promemorian från Finansdepartementet den 27 mars 2013 finns förslag till lagändringar som innebär att EMCS också införs på transporter i Sverige.

Den främsta anledningen till att EMCS inte har införts tidigare, enligt HD:s granskning, är att olika branschorganisationer lyckats väl med att framföra sin motvilja. Bland andra har Sveriges Åkeriföretag och Svenska Petroleum och Biodrivmedelinstitutet varit emot förslaget då de menat att den administrationssystemet skulle innebära är orimlig. Detta är nu skäl som Finansdepartementet inte längre

anser räcker. Svensk Servicehandel & Fast Food välkomnar naturligtvis ett införande av EMCS i Sverige samt förslaget till förenkling för Skatteverket att kontrollera tobaksgrossisternas lager.

Dock, och detta är viktigt, ett införande av EMCS är ingen universallösning. Med sina generöst tilltagna ”tids-slotar” (det finns exempel där dubbelt så stor last som anmälts kunnat köras på samma ”slot”) är systemet ingen garanti för att skattebrotten minskar.

EMCS skulle dock bidra till ökade kontroller av införseln i landet och i kombination med skattemärkning på förpackningarna skulle man göra det avsevärt svårare för den här typen av brott att vara möjliga. Ett införande av EMCS bidrar givetvis till ökad punktskattekontroll, och det är positivt, men vad som också skulle behövas i kombination med EMCS är skattemärkning på förpackningarna.

Med båda dessa åtgärder skulle man göra det avsevärt svårare att genomföra den här typen av brott. Skattemärkning är ett enkelt system som skulle underlätta för alla från Polisen, Tullen och Skatteverket till handlarna och konsumenterna att avgöra om tobaken är olaglig eller inte. Varför man inte föreslår att skattemärkning införs i samband med EMCS i den aktuella promemorian från Finansdepartementet är en gåta. Från Finansdepartementet lät man vid tidpunkten för HD:s granskning (2012) hälsa att:

”Vi avvaktar erfarenheterna från EMCS-systemet innan vi tar ställning till om flyttningar inom Sverige också kan ingå i systemet för EMCS”.

Låt oss hoppas att det inte tar lika lång tid för Finansdepartementet att fundera på skattemärkningen. Medan Finansdepartementet avvaktade införandet av EMCS har alltså den svenska staten blåsts på över en halv miljard kronor. Med tanke på att både Polisen och Skatteverket gör bedömningen att mörkertalet är stort finns mycket som tyder på att kostnaden för staten knappast stannar vid den påvisade halva miljarden.

Åtgärder

- Inför **skattemärkning på tobakspaketet i samband med införandet av EMCS**. Det skulle göra att inte bara varje transport av tobaksvaror kontrolleras ur punktskattehänsyn vid frakt inom Sverige, utan också att varje enskilt paket försågs med märkning så att såväl myndigheter som handlare och konsumenter kan försäkra sig om att skatt är betald och att varan är laglig. Det skulle göra varan spårbar från införseln i landet till försäljningen till konsumenten.
- I merparten av de övriga EU-länderna **skattar grossisterna tobaken innan** den säljs till handeln. Varför inte göra så även i Sverige?
- Byt ut dagens ”högsta pris” mot ett **fast pris på försäljning av tobak**. Det skulle motverka att oseriösa handlare erbjuder tobak till extremt låga priser. Givet att tobaksskatten idag uppgår till 1,40 kronor per cigarett exklusive moms blir skatten för ett standardpaket 35 kronor. För att kunna betala skatt, tillverkningskostnader, distribution samt marginaler för handlaren och tillverkaren menar vi att det är misstänkt om cigaretter säljs till ett pris som ligger under 42 kronor.

Källor

Helsingborgs Dagblad, samtliga artiklar publicerade i juni 2012:

<http://hd.se/skane/2012/06/17/mannen-som-gick-upp-rok/>

<http://hd.se/skane/2012/06/18/brottsplanen-som-kostat-staten-en/>

<http://hd.se/inrikes/2012/06/19/har-upphor-kontrollen-sveriges/>

<http://hd.se/skane/2012/06/19/domda-personer-godkandes-av/>

<http://hd.se/skane/2012/06/18/dubbla-transporter-pa-samma/>

<http://hd.se/skane/2012/06/21/politiker-upprors-over/>

www.tullen.se

www.ebm.se

Promemoria från Finansdepartementet, den 27 mars 2013

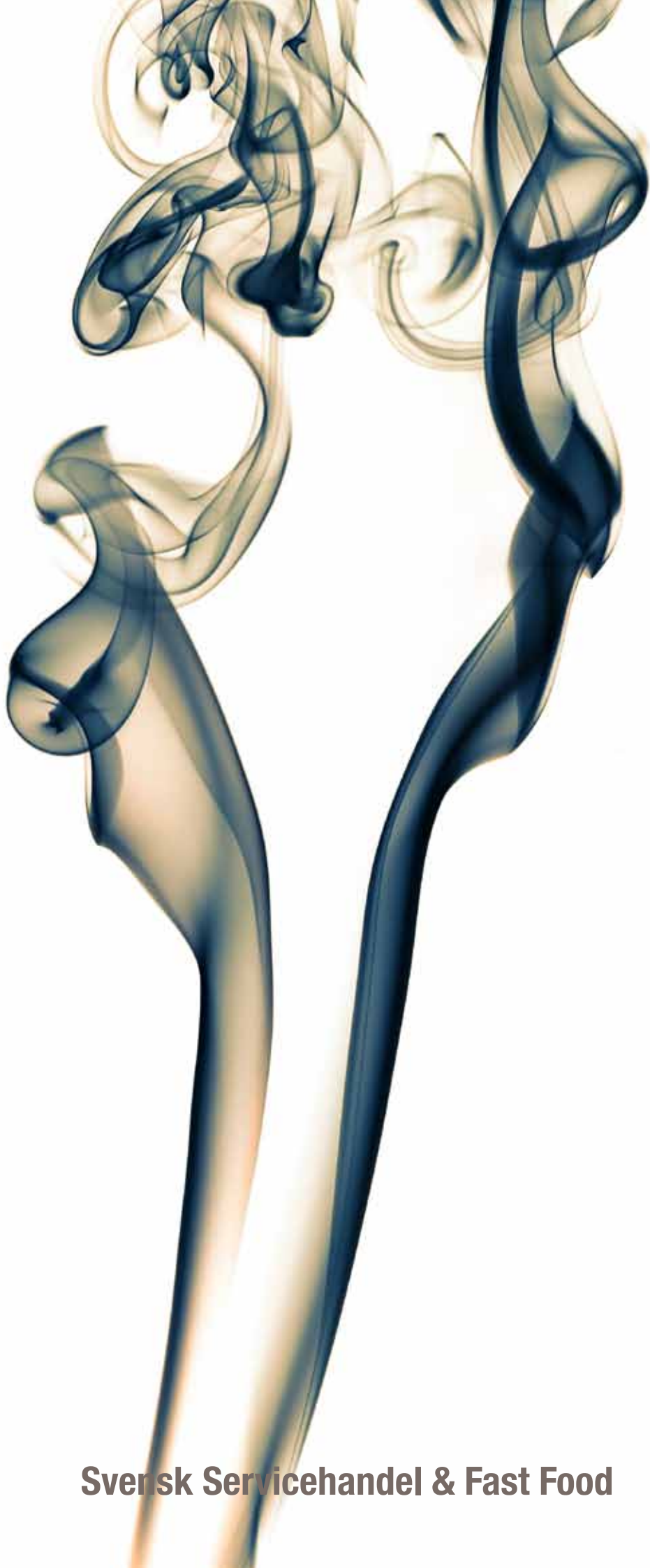
Vissa frågor om förfarandet avseende skatt på alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter.

<http://www.regeringen.se/sb/d/16888/a/213558>

Riksdag och departement, artikel på nätet den 27 mars 2013

<http://rod.se/ny-kontroll-ska-stoppa-miljonfusk>

Svensk Servicehandel & Fast Food